

POPULARNONAUKOWE STRESZCZENIE PROJEKTU

Celem naukowym projektu jest opracowanie Marsyliusza z Inghen (zm. 1396) koncepcji stworzenia świata materialnego na podstawie kwestii 8-10 jego drugiej księgi komentarza do *Sentencji* Piotra Lombarda wraz z ich edycją krytyczną. Dzięki temu opracowany i udostępniony do dalszych badań zostanie fragment najważniejszego dzieła (stanowiącego *opus vitae*) wpływowego filozofa (oddziałującego na doktrynę ośrodków intelektualnych aż do końca XVI stulecia).

Już od początków filozoficznej refleksji, problem stworzenia świata materialnego należał do najważniejszych problemów zarówno dla filozofów przyrody i metafizyków, jak i dla teologów. Jest to także jeden z istotniejszych problemów światopoglądowych, a burzliwe dyskusje na jego temat toczono do dzisiaj. Jedynym źródłem umożliwiającym poznanie poglądów Marsyliusza na ten temat jest druga księga jego komentarza do *Sentencji*, a konkretnie kwestie 8-10, których dotyczy niniejszy projekt. Marsyliusz podjętą problematykę omawia w trzech aspektach: 1) filozoficznoprzyrodniczym (podejmując każde z komentowanych zagadnień, jak np. struktura bytów materialnych, własności światła, układ elementów oraz sfer niebieskich, czy zakres działania praw przyrody), 2) teologicznym (gdy ujmuje komentowane zagadnienie w relacji do jego przyczyny sprawczej, czyli Boga; rozważa więc np. wszechmoc i wolność Boga, możliwość istnienia cudów) oraz 3) metodologicznym (wynikającym z obecności dwóch wcześniejszych aspektów, starając się określić relację między nimi, np. zajmując się pierwszeństwem i zakresem autorytetów, czy rozważaniem możliwości ingerencji teologii w filozofię). Z tego względu edycja będąca celem projektu będzie ważnym źródłem do dalszych badań zarówno dla historyków filozofii, teologii i nauki.

Mimo znaczenia, jakie Marsyliusz odegrał na przestrzeni prawie trzech stuleci, a tym samym na kształcie ówczesnej filozofii oraz dyskusji, które znaczenie miały również w nowożytności, jego poglądy nie doczekały się syntezy. Wynika to z faktu, że większość jego dzieł dostępna jest tylko i wyłącznie w zbiorach rękopiśmiennych rozproszonych po Europie bibliotek w wymagających paleograficznie manuskryptach średniowiecznych, co czyni je trudno dostępnymi dla szerszego grona badaczy. Edycje krytyczne średniowiecznych źródeł są bowiem niezbędnym warunkiem do opracowania poglądów danego filozofa.

Ze względu na fakt, że badane kwestie zachowane się w 4 rękopisach z XV wieku oraz starodruku z 1501 roku, konieczne jest zastosowanie metodologii edytorskiej. Składają się na nią nauki pomocnicze historii, w szczególności zaś paleografia, brachygrafia, kodykologia, chronologia czy geografia historyczna. Do przygotowania aparatu doktrynalnego wykorzystana zostanie znajomość literatury źródłowej, wiedza o zbiorach rękopisów i znajomość ich katalogów; wiedza o edycjach krytycznych, a także znajomość historii filozofii średniowiecznej XIV i XV wieku i umiejętność interpretowania tekstów. Zależności dzieła Marsyliusza ustalone zostaną w oparciu o porównywanie źródeł i ich analizę doktrynalną.

Przy opracowaniu koncepcji stworzenia konieczna jest znajomość historii filozofii średniowiecznej, przede wszystkim filozofii Marsyliusza z Inghen oraz szkół, z którymi był związany (Paryż, Heidelberg), a także znajomość poglądów autorów, do których Marsyliusz w swoim dziele się odwoływał zarówno jawnie, jak i niejawnie, jak np. Tomasz ze Strasburga, Grzegorz z Rimini, czy Tomasz z Akwinu. Istotną będzie znajomość historii filozofii przyrody, a także dobra znajomość średniowiecznej łaciny. Analiza możliwa będzie w oparciu o przygotowaną w ramach projektu edycję krytyczną badanego tekstu źródłowego.